

Kommunernas arbetsmarknadsinsatser

ENKÄTSTUDIE 2012

Förord

Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) har kartlagt vilka insatser kommunerna år 2012 gör på det arbetsmarknadspolitiska området, på vems uppdrag åtgärderna genomförs och hur arbetet är organiserat. I samband med undersökning, som har genomförts via en webbenkät till landets samtliga kommuner, har SKL också frågat hur kommunerna uppfattar samverkan inom arbetsmarknadspolitiken och vilka problem/utvecklingsbehov som finns.

Kartläggningen har genomförts i syfte att ta fram ett besluts- och planeringsunderlag för förtroendevalda på kommunal nivå och på riksplanet. Informationen är också viktig för oss på SKL då vi ska bevaka kommunernas intressen på det arbetsmarknadspolitiska området.

Vi vill rikta ett stort tack till alla som besvarat enkäten och därmed bidragit till denna rapport.

Stockholm i oktober 2012

Per-Arne Andersson
Avdelningschef

Avdelning för lärande och arbetsmarknad

Innehåll

Sammanfattning	5
Inledning	7
Hur organiserar kommunerna det arbetsmarknadspolitiska arbetet?	9
Kommuner satsar egna medel på arbetsmarknadsåtgärder	9
Kommunstyrelserna är engagerade i arbetsmarknadsfrågorna	10
Kommunernas verksamhetsplaner styr arbetet	10
Många kommuner har särskilda arbetsmarknadsavdelningar	11
”Komhall” finns i flertalet kommuner.....	11
Mer än 4 000 kommunanställda jobbar med arbetsmarknadsfrågor	12
Arbets sökande med ekonomiskt bistånd prioriteras	12
Socialtjänsten och Af anvisar	13
Många arbetsmarknadsenheter ”slussar in” arbets sökande.....	14
Mer än 100 000 arbets sökande i kommunala åtgärder	15
Stort utbud av olika arbetsmarknadsåtgärder	15
Beredskapsavtalet är viktigt	17
Särskilda kommunala anställningar är frekvent förekommande	18
Samarbete inom arbetsmarknadspolitiken	20
Omfattande samarbete med andra aktörer	20
”En dörr in”	21
Samarbete inom kommunerna.....	21
Samarbete med de fackliga organisationerna	22
Arbetsmarknadsråd	23
Hälften av kommunerna deltar i arbetsmarknadsråd	23
Mer än hälften av kommunerna vill ha arbetsmarknadsråden kvar	24
Arbetsmarknadsråden saknar påverkansmöjligheter.....	25
Framtidsfrågor	27
Framtida utmaningar	27
<i>Bekämpa ungdomsarbetslösheten.....</i>	<i>28</i>
<i>Förkorta vägarna till arbete för nyanlända .....</i>	<i>28</i>
<i>Stöd personer med arbetshinder.....</i>	<i>29</i>
<i>Minimera kostnaderna för ekonomiskt bistånd .....</i>	<i>29</i>
<i>Värna den framtida arbetskraftsförsörjningen.....</i>	<i>30</i>
Förväntningar på SKL.....	31
Kommentarer om enkäten	32
Slutsatser	33
Bilagor	35
Bilaga 1 Kommungruppsindelning	35

Sammanfattning

I den allmänna debatten om arbetsmarknadspolitik glömmar man ofta det arbete som utförs av kommunerna. Med den här rapporten vill SKL ge en bild av vad kommunerna gör. Syftet har varit att ta fram ett underlag inför det fortsatta arbetet på SKL, men vi tror att även riksdagens arbetsmarknadsutskott, regeringen, Arbetsförmedlingen och kommunerna själva kan ha nytta av informationen.

Enkätundersökningen, som genomfördes i augusti 2012¹, visar att flertalet kommuner (93 %) satsar egna medel på arbetsmarknadsåtgärder. I hälften (48 %) av kommunerna ligger ansvaret för arbetsmarknadsfrågor på kommunstyrelsen.

Vilka insatser kommunerna ska göra på det arbetsmarknadspolitiska området anges i verksamhetsplanen i knappt hälften (41 %) av kommunerna. Var sjätte kommun (15 %) har en särskild handlingsplan/strategi för arbetsmarknadsfrågor.

De flesta kommuner (80 %) har en arbetsmarknadsförvaltning/-avdelning/-enhet. Lika många (81 %) har verksamheter av Komhall-typ, dvs. verksamheter som tillskapats för att erbjuda arbetssökande arbetsprövning/-träning och/eller mer långsvarig sysselsättning.

Antalet anställda som jobbar med arbetsmarknadsfrågor varierar mellan kommunerna. I de 234 kommuner, som har redovisat antalet fanns det i augusti 2012 drygt 4 000 anställda. Omräknat till riksnivå rör det sig om cirka 4 600 anställda.

Så gott som samtliga kommuner (95 %) erbjuder arbetsmarknadspolitiska insatser till arbetssökande med ekonomiskt bistånd. Andra målgrupper som är vanliga på de kommunala arbetsmarknadsförvaltningarna/-avdelningarna/-enheterna är långtidsarbetslösa, ungdomar och arbetssökande med funktionsnedsättningar som innebär arbetshinder.

Nästan 100 000 arbetssökande fick år 2011 arbetsmarknadspolitiska insatser i de 205 kommuner, som kunde redovisa dessa uppgifter. Omräknat till riksnivå rör det sig om cirka 118 000 arbetssökande.

Kommunerna erbjuder ett brett spektrum av olika insatser. Arbetsmarknadsförvaltningarna/-avdelningarna/-enheterna i så gott som alla kommuner (97 %) tillhandahåller praktikplatser. Många erbjuder också

---

¹ Enkäten har besvarats av 87 % av landets 290 kommuner. 82 % av kommunerna har svarat på samtliga eller så gott som alla frågor.

sysselsättning för personer med funktionshinder, varaktig samhällsnyttig sysselsättning för långtidsarbetslösa, coachning etc.

Ur ett arbetsmarknadspolitiskt perspektiv är det enligt 79 % av kommunerna viktigt eller mycket viktigt att de kan anställa arbetssökande på BEA, dvs. beredskapsavtalet.

Majoriteten kommuner (90 %) erbjuder utöver kommunens ordinarie rekryteringar s.k. särskilda kommunala anställningar åt arbetssökande. 128 kommuner har kunnat redovisa att de har nästan 9 000 sådana anställningar.

Hälften av kommunerna deltar i Arbetsförmedlingens arbetsmarknadsråd och av dem tycker hälften att råden fyller en viktig funktion. Två tredjedelar av de kommuner som deltar i arbetsmarknadsråd vill ha dem kvar, de flesta i förändrad form.

I samband med enkäten erbjöds kommunerna möjligheter att fritt beskriva vilka framtidsfrågor som är viktigast. Det visade sig att mer än hälften angav att det är att bekämpa ungdomsarbetslösheten.

Inledning

Kommunernas formella ansvar för arbetsmarknadspolitiken är begränsat, men i verkligheten tar de ett mycket stort ansvar för politikområdets utformning och insatser på lokal nivå. Denna skrift innehåller resultatet av en enkätundersökning som SKL har genomfört i syfte att söka svar på följande frågor:

- Hur organiserar kommunerna det arbetsmarknadspolitiska arbetet?
- Vilket samarbete förekommer inom arbetsmarknadspolitiken?
- Hur ser kommunerna på samarbetet i Af:s arbetsmarknadsråd?
- Vilka är de största framtidsutmaningarna inom arbetsmarknadspolitiken ur ett kommunalt perspektiv?
- Vilka förväntningar har kommunerna på SKL på det arbetsmarknadspolitiska området?

Det råder stora skillnader mellan kommunerna vad gäller sättet att organisera det arbetsmarknadspolitiska arbetet. I samband med denna kartläggning har vi valt att benämna de verksamheter som har ansvar för arbetsmarknadsåtgärder för arbetsmarknadsförvaltning/-avdelning/-enhet trots att vi vet att det också finns andra benämningar och att det i en del mindre kommuner bara finns en eller ett par handläggare som arbetar med frågorna.

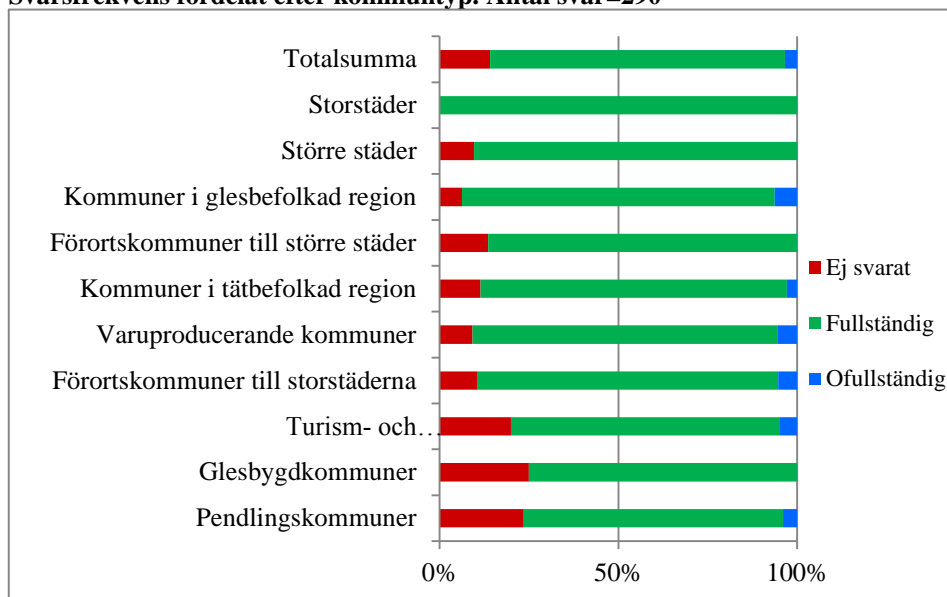
Enkäten, som besvarades under perioden 2 – 31 augusti², skickades till SKL:s kontaktpersoner för arbetsmarknadsfrågor i landets samtliga kommuner. Kontaktpersonernas uppgift är att ta emot information från SKL och förmedla den till berörda politiker, chefer, kollegor och medarbetare. Kontaktpersonerna har också åtagit sig att besvara våra enkäter eller vidarefordra dem till någon som är bättre att skicka svaren till. Majoriteten av kontaktpersoner är chefer på en arbetsmarknadsförvaltning/-avdelning/-enhet, men i ibland kan kontaktpersonen vara en förtroendevald eller en förvaltningschef med ett vidare ansvarsområde än bara arbetsmarknadsfrågor.

Enkäten har besvarats av 249 av Sveriges totalt 290 kommuner, vilket motsvarar en svarsfrekvens på 87 procent. Tio av enkäterna är emellertid ofullständigt besvarade, dvs. att uppgiftslämnaren medvetet eller av misstag inte besvarat flertalet frågor. Efter en närmare granskning har det visat sig 239 enkäter (82 procent av kommunerna) innehåller svar på samtliga eller så gott som alla frågor. I den fortsatta rapporten anges hur många kommuner som svarat på respektive fråga.

---

² Sex kommuner begärde och fick förlängd svarstid.

Svarsfrekvens fördelat efter kommuntyp. Antal svar=290

Fullständiga svar har inkommit från de tre storstäderna och 90 % av de större städerna. Lägst svarsfrekvens har pendlingskommunerna (73 % fullständiga svar). Kommuner där kommunstyrelseordföranden tillhör något av Allianspartierna har högre svarsfrekvens (87 %) än kommuner med en kommunstyrelseordförande som tillhör något av de röd/gröna partierna (78 %).

Enkätsvaren har i vissa fall fördelats efter kommuntyp³ och kommunernas politiska tillhörighet. Det sistnämnda är inte helt enkelt eftersom det på lokal nivå finns koalitioner som skiljer sig från rikspolitiken. SKL har valt att dela in kommunerna i tre grupper utifrån kommunstyrelseordförandens politiska hemvist i Alliansen, hos de röd/gröna partierna eller andra. Bara en enda av kommunerna som besvarat enkäten har en kommunstyrelseordförande som tillhör kategorin ”andra”.

Vad gör landstingen och regionerna inom arbetsmarknadspolitiken?

SKL har för avsikt att innevarande eller nästa år – via en enkätundersökning – kartlägga vilka insatser landstingen och regionerna gör på det arbetsmarknads-politiska området. Vi vill också veta vilka de viktigaste framtidsutmaningarna är, enligt landstingen och regionerna.

Avdelningen för lärande och arbetsmarknad ansvarar för Sveriges Kommuner och Landstings (SKL) intressebevakning i arbetsmarknadsfrågor. Skriften har författats av Vivi Jacobson-Libietis, avdelningen för lärande och arbetsmarknad. För ytterligare information hänvisar vi till SKL:s hemsida för Arbetsmarknads- och Sysselsättningspolitik:

http://www.skl.se/vi_arbetar_med/arbetsmarknad-och-sysselsattning

Skriften finns endast i nätupplaga. Läsaren är fri både att kopiera materialet i sin helhet och att använda delar av texten, men var god ange källa.

---

³ Se bilaga 1

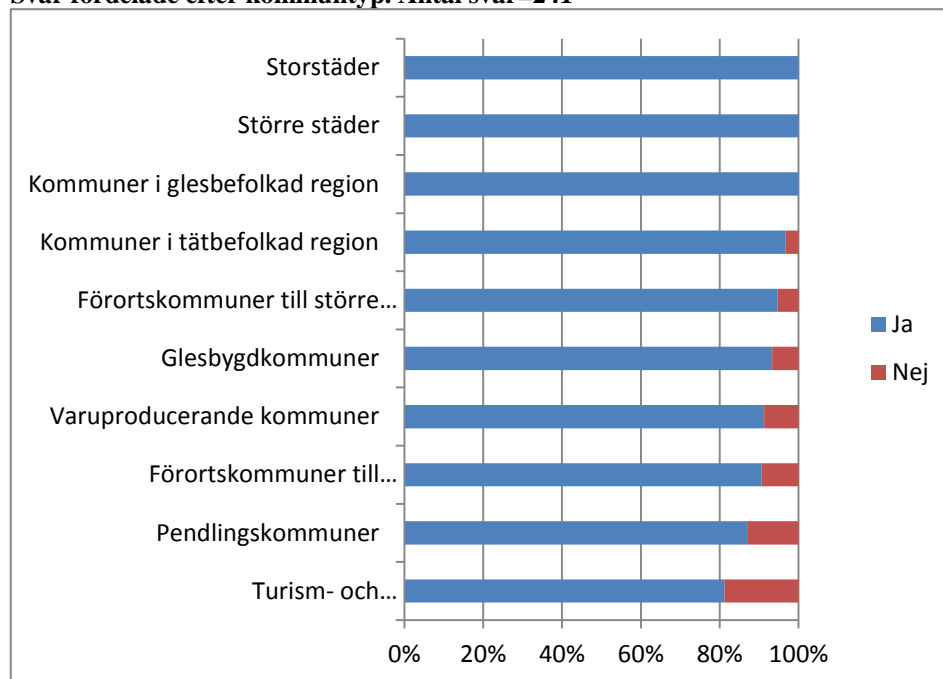

Hur organiserar kommunerna det arbetsmarknadspolitiska arbetet?

Kommuner satsar egna medel på arbetsmarknadsåtgärder

En majoritet (93 %) av kommunerna (241 svar) uppger att de i sin budget avsätter särskilda medel för arbetsmarknadsåtgärder. SKL har i samband med denna kartläggning inte frågat hur stora belopp det handlar om. Frågan om kommunernas kostnader är tämligen komplicerad, men SKL:s ambition är att vid ett senare tillfälle undersöka vilka resurser som läggs på arbetsmarknadsinsatser. Tidigare kartläggningar har visat att kommunernas arbetsmarknadsinsatser totalt kostar c:a 3 miljarder kronor årligen.

Avsätter kommunen i sin budget särskilda resurser för arbetsmarknadsåtgärder? Svar fördelade efter kommuntyp. Antal svar=241

Andelen kommuner som avsätter medel för arbetsmarknadsåtgärder varierar mellan 100 – 81 procent. De treorstäderna samt samtliga större städer och kommuner i glest befolkade regioner - som besvarat denna enkät - avsätter resurser för arbetsmarknadsåtgärder medan bara fyra av fem s.k. turism- och besöksnäringkommuner gör det.

Skillnaderna mellan kommuner som styrs av Alliansen resp. röd/gröna partier är liten; något lägre andel av de kommuner som har en kommunstyrelseordförande från Alliansen (91 %) avsätter medel för arbetsmarknadsåtgärder jämfört med de röd/gröna (95 %).

Kommunstyrelserna är engagerade i arbetsmarknadsfrågorna

I nästan hälften (48 %) av landets kommuner ligger ansvaret för arbetsmarknadsfrågor på kommunstyrelsen. Att kommunstyrelsen har huvudansvaret är vanligast i turism- och besöksnäringkommunerna (75 %) och glesbygdskommunerna (75 %). I två av de tre storstäderna ansvarar kommunstyrelsen för arbetsmarknadsfrågorna medan den tredje styrs av en nämnd som har ansvar för arbetsmarknads-, vuxenutbildnings- och SFI-frågor.

Var fjärde (24 %) kommun ligger ansvaret istället på socialnämnden, vilket är särskilt vanligt i varuproducerande kommuner (38 %) och pendlingskommuner (31 %). Var tionde kommun (9 %) har uppgett att de har en politisk nämnd som har ansvar för arbetsmarknadsfrågor och ytterligare någon fråga, t.ex. vuxenutbildning och/eller integrationsfrågor. Bara 6 kommuner (2 %) uppger att de har en särskild arbetslöshets-/arbetsmarknads-nämnd.

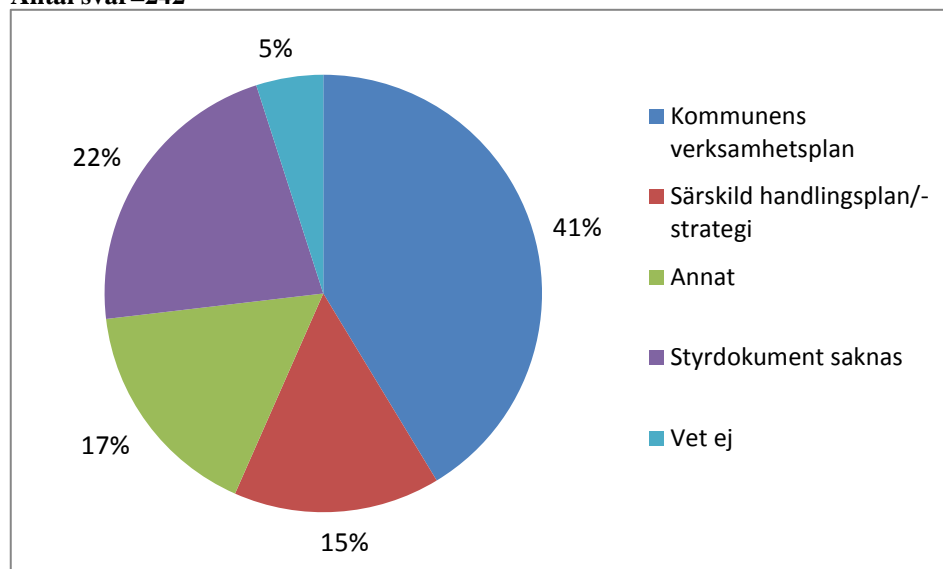
Skillnader mellan kommuner som har en kommunstyrelseordförande från Alliansen respektive de röd/röna partierna är små. Dock är det lite vanligare att Alliansstyrda kommuner lagt ansvaret på socialnämnden (26 resp. 21 %).

Kommunernas verksamhetsplaner styr arbetet

På frågan vilket styrdokument som är vägledande för arbetet anger 58 procent av kommunerna (242 svar) att det är kommunens/förvaltningens verksamhetsplan.

Vilket/vilka politiska styrdokument finns för arbetsmarknadsfrågorna?

Antal svar=242

I knappt var sjätte (15 %) kommun finns det en särskild arbetsmarknadspolitisk handlingsplan/strategi. Dessa är något vanligare i kommuner med en kommunstyrelseordförande från de röd/gröna partierna (19 %) än i Alliansledda kommuner (12 %).

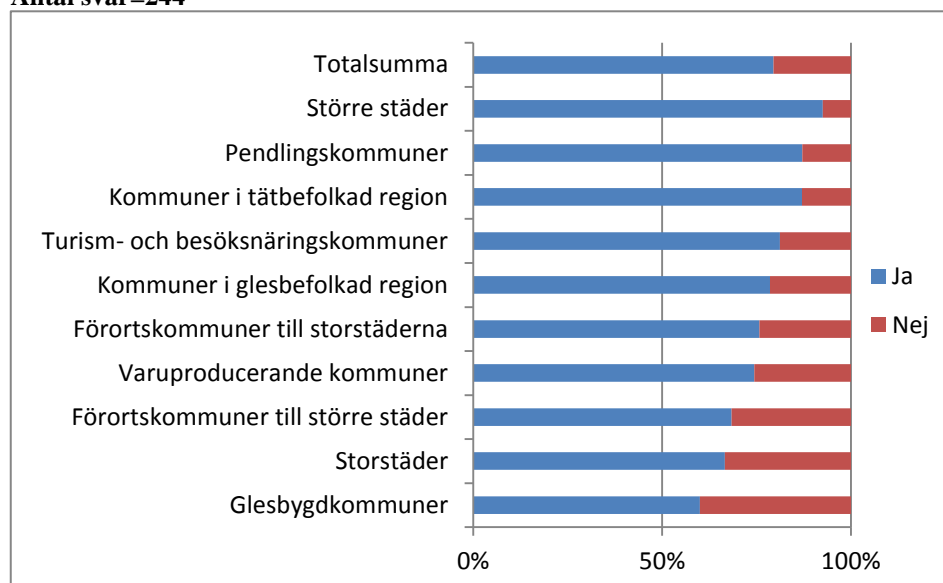
Drygt var femte kommun (22 %) uppger att de saknar vägledande styrdokument och 5 % av dem som besvarat enkäten vet inte om det finns något styrdokument. Att styrdokument saknas eller att den som besvarat enkäten inte känner till om ett sådant finns är vanligast i förortskommuner till storstäderna (47 %), kommuner i tätbefolkade regioner (39 %) och varuproducerande kommuner (34 %). Skillnaderna mellan kommuner med olika politisk färg är marginella.

Många kommuner har särskilda arbetsmarknadsavdelningar

Majoriteten (80 %) av kommunerna (244 svar) har en särskild arbetsmarknadsförvaltning/-avdelning/-enhet.

Har kommunen en särskild arbetsmarknadsförvaltning/-avdelning/-enhet?

Antal svar=244

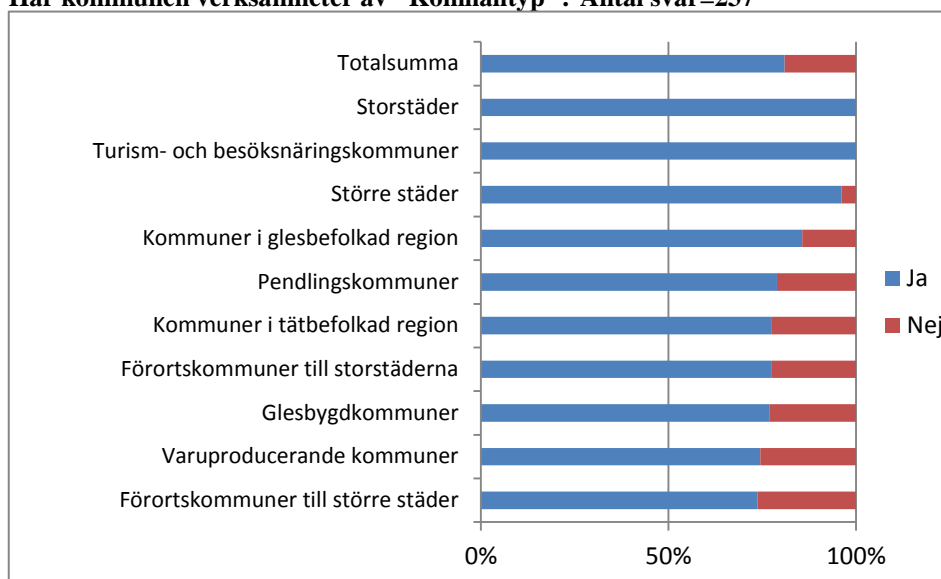

Särskilda arbetsmarknadsförvaltningar/-avdelningar/-enheter finns så gott som alla större städer (93 %), pendlingskommuner (87 %) och kommuner i tätbefolkade regioner (87 %). Däremot finns det mer sällan en särskild arbetsmarknadsförvaltning/-avdelning/-enhet i glesbygdskommunerna (60 %). Vad gäller politiskt styre är skillnaderna försumbara.

”Komhall” finns i flertalet kommuner

Fyra av fem (81 %) kommuner (237 svar) har verksamheter av det som ibland kallas Komhall-typ, dvs. verksamheter som särskilt skapats för att erbjuda arbetssökande arbetsprövning, -träning och/eller mer långvarig sysselsättning. Sådana verksamheter finns i samtliga storstäder och turism- och besöksnäringkommuner och i 96 % av de större städerna. Dessa verksamheter förekommer mer sällan i förortskommuner till storstäder och varuproducerande kommuner (74 %).

Har kommunen verksamheter av "Komhalltyp"? Antal svar=237

”Komhall” är nästan lika vanligt förekommande i Alliansstyrda kommuner (79 %) som i kommuner med en kommunstyrelseordförande från de röd/gröna partierna (83 %).

Mer än 4 000 kommunanställda jobbar med arbetsmarknadsfrågor

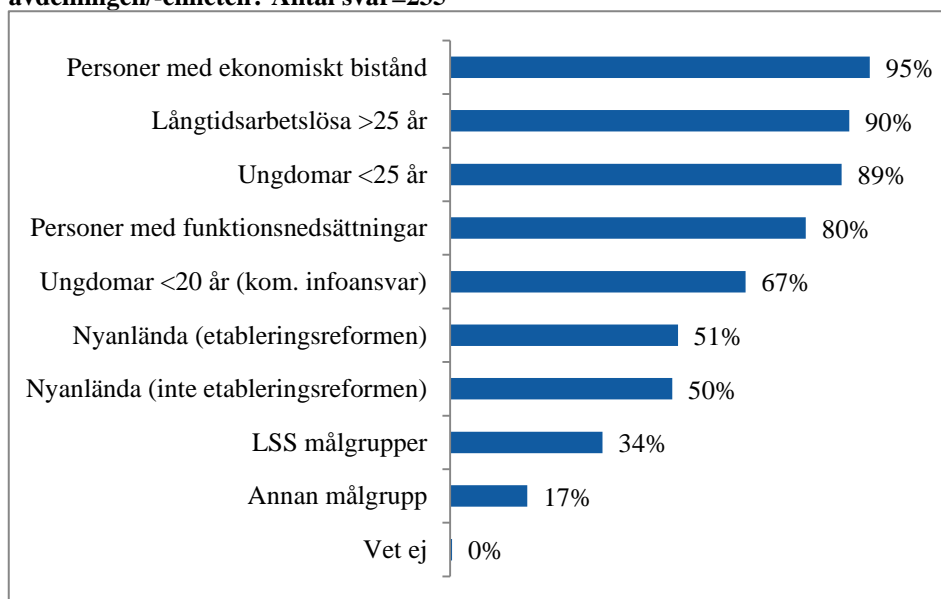
SKL har frågat hur många kommunanställda som i augusti 2012 arbetar med arbetsmarknadsfrågor. I enkäten anges att kommunerna ska räkna in personal såsom arbetsmarknadschef, arbetsmarknadshandläggare, administratör, verksamhetsledare etc., men inte personer som deltar i arbetsmarknadspolitiska program som t.ex. OSA. I de 234 kommuner som besvarat frågan finns totalt 4 044 anställda. I genomsnitt finns i dessa kommuner 17 anställda. I 44 kommuner finns det bara en till tre anställda. Medianvärdet är 7 anställda per kommun. Flesta anställda finns - föga förvånande - i de tre storstäderna och allra flest anställda finns på Stockholms stads arbetsmarknadsförvaltning där det finns 300 heltidstjänster.

SKL har gjort en bortfallsanalys och med utgångspunkt i denna uppskattat hur många anställda det totalt kan röra sig om för hela kommunkollektivet. Beräkningen visar att det bör handla om cirka 4 600 anställda.

Arbetssökande med ekonomiskt bistånd prioriteras

Så gott som samtliga (95 %) kommuner (235 svar) erbjuder arbetsmarknadspolitiska insatser till arbetssökande som har ekonomiskt bistånd. Övriga grupper som står i fokus för insatserna i flertalet kommuner är långtidsarbetslösa, ungdomar under 25 år och personer med funktionshinder.

Vilka grupper av arbetssökande är aktuella på arbetsmarknadsförvaltningen/-avdelningen/-enheten? Antal svar=235

Två av tre (67 %) arbetsmarknadsförvaltningar/-avdelningar/-enheter erbjuder stöd till ungdomar under 20 år, som omfattas av det informationsansvar kommunerna har enligt skollagen. Nyanlända omfattas av kommunala insatser i hälften av kommunerna. Var tredje arbetsmarknadsförvaltning/-avdelning/-enhet har insatser för LSS⁴ målgrupper.

Andra relativt frekventa grupper (kategorin ”annan målgrupp” i diagrammet ovan) på arbetsmarknadsförvaltningarna/-avdelningarna/-enheterna är feriearbetande ungdomar, ungdomar som är inskriva i skolan och som behöver andra insatser parallellt med eller istället för skolarbetet samt sjukskriva som anvisas av försäkringskassan och personer som deltar i arbetslivsintroduktion. Ett flertal kommuner samarbetar också med frivården, bl.a. inom ramen för Kramiverksamheter⁵, och/eller erbjuder stöd till kommunanställda som behöver en omplacering.

Socialtjänsten och Af anvisar

I så gott som alla (94 %) kommuner (235 svar) anvisar⁶ Socialtjänsten arbetssökande till kommunala åtgärder. Så gör även arbetsförmedlingarna i 91 procent av kommunerna.

I ungefär hälften av kommunerna hänvisas personer från försäkringskassan, samordningsförbund och/eller skolan till kommunernas arbetsmarknadsförvaltningar/-avdelningar/-enheter. Hänvisningar från Samhall förekommer bara i var tjugonde kommun medan var femte kommun får förfrågningar från s.k. kompletterande aktörer inom arbetsmarknadspolitiken.

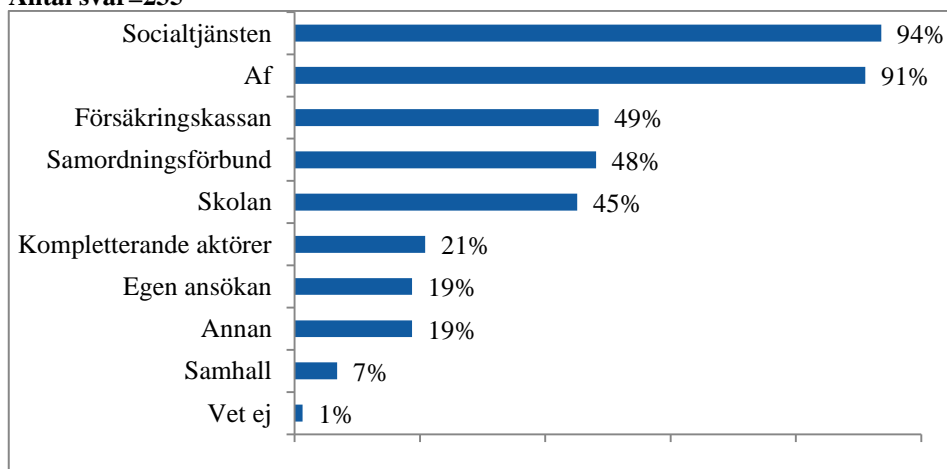
⁴ Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (1993:1090).

⁵ Krami är en verksamhet som sker i samverkan mellan kriminalvården, Arbetsförmedlingen och kommuner i syfte att deltagaren ska finna, få och behålla ett arbete på den öppna marknaden.

⁶ Enkätfrågan lyder ”Hur etableras kontakten mellan arbetssökande och arbetsmarknadsförvaltningen/-avdelningen/-enheten?” och kommunerna har svarat från vilken instans ”anvisning/förfrågan” skett.

Hur etableras kontakten mellan arbetssökande och arbetsmarknadsförvaltningen/-avdelningen/-enheten? Anvisning/förfrågan från?

Antal svar=235

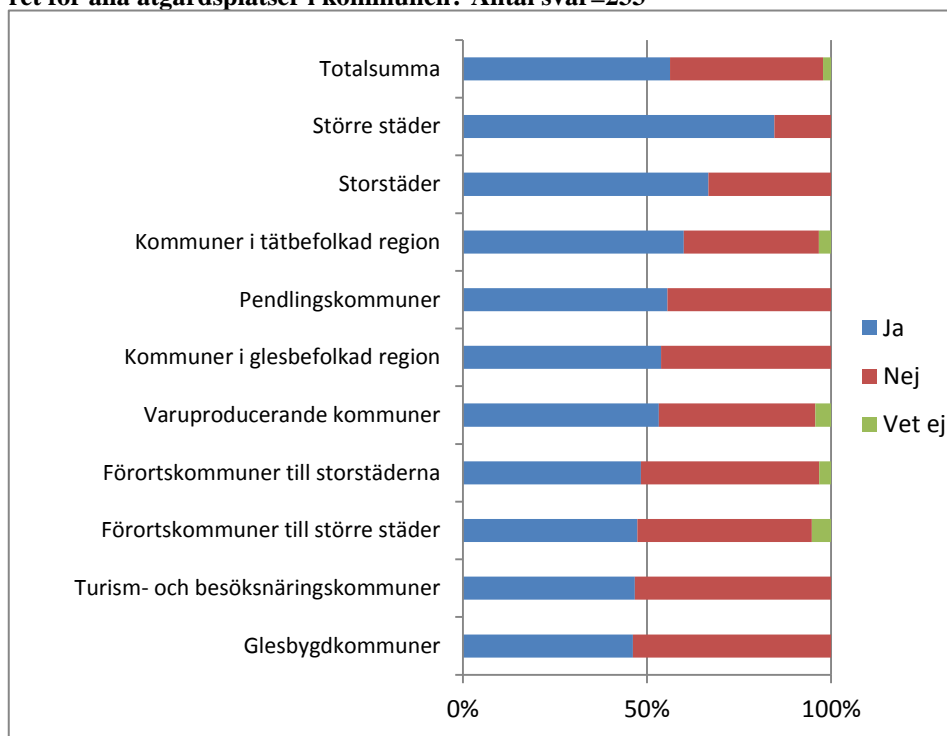
I var femte kommun tar man emot ansökningar från arbetssökande som vill ha en praktikplats i kommunen eller stöd från arbetsmarknadsförvaltningen/-avdelningen/-enheten.

Bland övriga instanser som anvisar till kommunala arbetsmarknadsåtgärder kan nämnas psykiatrin, kriminalvården och frivården.

Många arbetsmarknadsenheter ”slussar in” arbetssökande

I drygt hälften (56 %) av kommunerna (233 svar) har arbetsmarknadsförvaltningen/-avdelningen/-enheten det övergripande ansvaret för kommunens åtgärdsplatser.

Har arbetsmarknadsförvaltningen/-avdelningen/-enheten det övergripande ansvaret för alla åtgärdsplatser i kommunen? Antal svar=233

I majoriteten av de större städerna (85 %) och i två av de tre storstäderna har man gett arbetsmarknadsförvaltningen/-avdelningen/-enheten det övergripande ansvaret. Mindre än hälften av arbetsmarknadsförvaltningarna/-avdelningarna/-enheterna i glesbygdskommuner, turism- och besöksnäringkommuner samt förortskommuner till större städer och storstäder har det övergripande ansvaret för kommunens åtgärdsplatser.

Förutom att fråga om arbetsmarknadsförvaltningen/-avdelningen/-enheten har det övergripande ansvaret för kommunens arbetsmarknadsåtgärder fanns en fråga i enkäten om man fungerar som ”en sluss” in till kommunens övriga förvaltningar då de ska ta emot arbetssökande i olika åtgärder. Var fjärde (23 %) kommun (234 svar) uppger att arbetsmarknadsförvaltningen/-avdelningen/-enheten ”slussar in” samtliga arbetssökande som ska ha en åtgärdsplats på kommunens reguljära arbetsplatser, men det vanligaste (41 %) är att man endast fungerar som en ”sluss” till övriga verksamheter då behov föreligger. I var tredje kommun (36 %) har man ingen sådan uppgift.

Mer än 100 000 arbetssökande i kommunala åtgärder

Av de kommuner som besvarat enkäten kan 205 uppge hur många arbetssökande som år 2011 erhöll arbetsmarknadspolitiska insatser i kommunen. Totalt rör det sig i dessa kommuner om ca 97 000 arbetssökande (kunder, klienter, aspiranter) som deltog i olika åtgärder.

Antalet arbetssökande i de kommuner som besvarade enkäten varierade år 2011 mellan 6 och 9 000 personer med ett genomsnitt på 473 arbetssökande/kommun (median 200 personer).

SKL har gjort en bortfallsanalys och med utgångspunkt i denna uppskattat hur många arbetssökande det totalt kan röra sig om för hela kommunkollektivet. Beräkningen visar att det bör handla om så många som 118 000 arbetssökande.

Stort utbud av olika arbetsmarknadsåtgärder

Arbetsmarknadsförvaltningarna/-avdelningarna/-enheterna erbjuder ett brett spektrum av olika åtgärder. Den absolut vanligaste åtgärden, som 97 procent av kommunerna (235 svar) tillhandahåller, är praktik. Det stora flertalet kommuner erbjuder sysselsättning åt personer med funktionshinder (89 %), ofta i form av olika lönebidragsanställningar. Frekvent förekommande är också varaktig samhällsnyttig sysselsättning (85 %), dvs. insatser inom ramen för Af:s sysselsättningsfas (tidigare fas 3).

Fyra av fem kommuner gör arbetsprövningar/arbetsförmågebedömningar, erbjuder coachning och jobbsökaraktiviteter samt arbetar med utvecklingsinsatser/habilitering/arbetsträning. I lika många kommuner är det arbetsmarknadsförvaltningen/-avdelningen/-enheten som har ansvar för ferie- och sommarjobb⁷.

---

⁷ Tidigare kartläggningar från SKL har visat att det bara är ett fåtal kommuner som inte erbjuder feriejobb. Om fyra av fem arbetsmarknadsenheter ansvarar för detta så innebär det att i ungefär var femte kommun är det någon annan förvaltning som jobbar med dessa frågor (sannolikt utbildningsförvaltningen).

Vilka åtgärder kan arbetsmarknadsförvaltningen/-avdelningen/-enheten erbjuda arbetssökande? Antal svar=235

Hälften av arbetsmarknadsförvaltningarna/-avdelningarna/-enheterna erbjuder förmedlingsinsatser/matchning, rehabiliteringsinsatser och har särskilda insatser för ungdomar under 20 år som omfattas av det kommunala informationsansvaret⁸. En tredjedel erbjuder utbildningar av olika slag, har särskilda insatser för nyanlända⁹, erbjuder yrkesintroduktion och insatser för LSS målgrupper. Var femte arbetsmarknadsförvaltning/-avdelning/-enhet är involverad i insatser som syftar till att göra kommunen till en attraktiv arbetsgivare och lika många jobbar med validering.

Jobbtorg

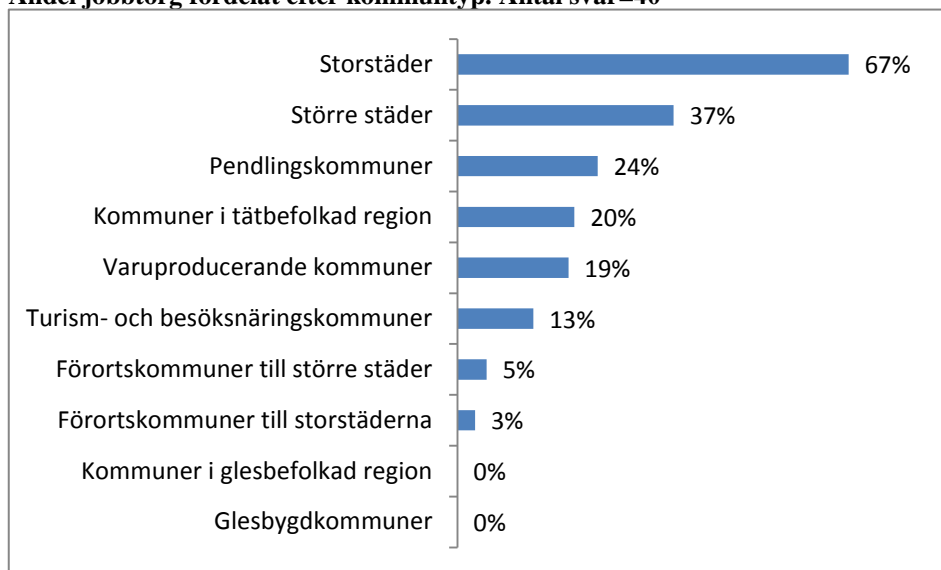
Jobbtorg – i lite varierande former – har etablerats under de senaste 5-6 åren i knappt var femte kommun (17 % i diagrammet ovan). De är lika vanliga i Alliansstyrda kommuner som i kommuner med röd/grön kommunstyrelseordförande.

⁸ På frågan (se sid 13) om vilka målgrupper som är aktuella på arbetsmarknadsförvaltningarna/-avdelningarna/-enheterna uppgav 67 procent av kommunerna ”ungdomar som omfattas av det kommunala informationsansvaret”. Svaret på denna fråga indikerar att alla inte har särskilda insatser för målgruppen utan en del arbetsmarknadsförvaltningar/-avdelningar/-enheter hjälper bara till med praktikanskaffning och liknande.

⁹ Hälften av arbetsmarknadsförvaltningarna/-avdelningarna/-enheterna har angett att nyanlända som en av sina målgrupper (se sid 13), men bara var tredje kommun har särskilda insatser för dessa grupper.

Andel jobbtorg fördelat efter kommuntyp. Antal svar=40

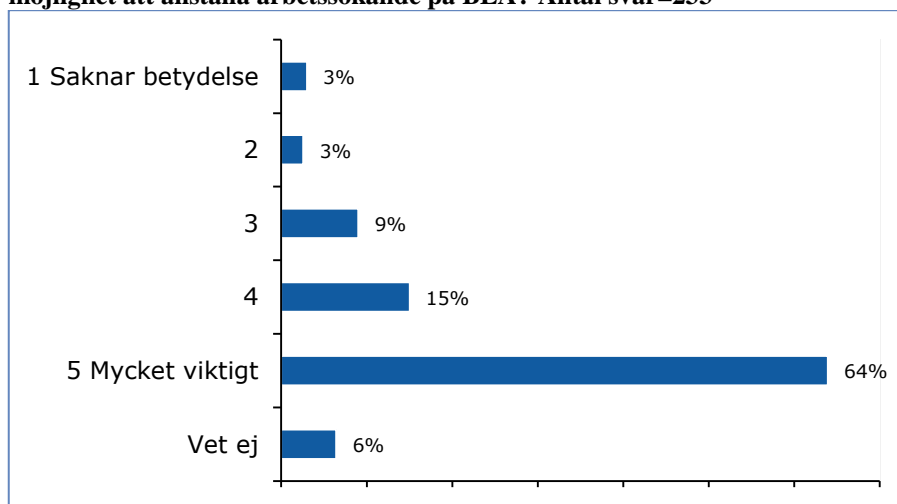
Jobbtorg finns i två av de tre storstäderna och i drygt var tredje (37 %) av de större städerna.

Jobbtorg förekommer inte i glesbygdskommuner eller i kommuner i glest befolkade regioner.

Beredskapsavtalet är viktigt

SKL har bett kommunerna att på en 5-gradig skala, där 1 betyder saknar betydelse och 5 betyder mycket viktigt, ange hur viktigt det är – ur ett arbetsmarknadspolitiskt perspektiv - att kommunen har möjligheter att anställa arbets sökande på BEA, dvs. beredskapsavtalet.

Hur viktigt är det ur ett arbetsmarknadspolitiskt perspektiv att kommunen har möjlighet att anställa arbetssökande på BEA? Antal svar=233

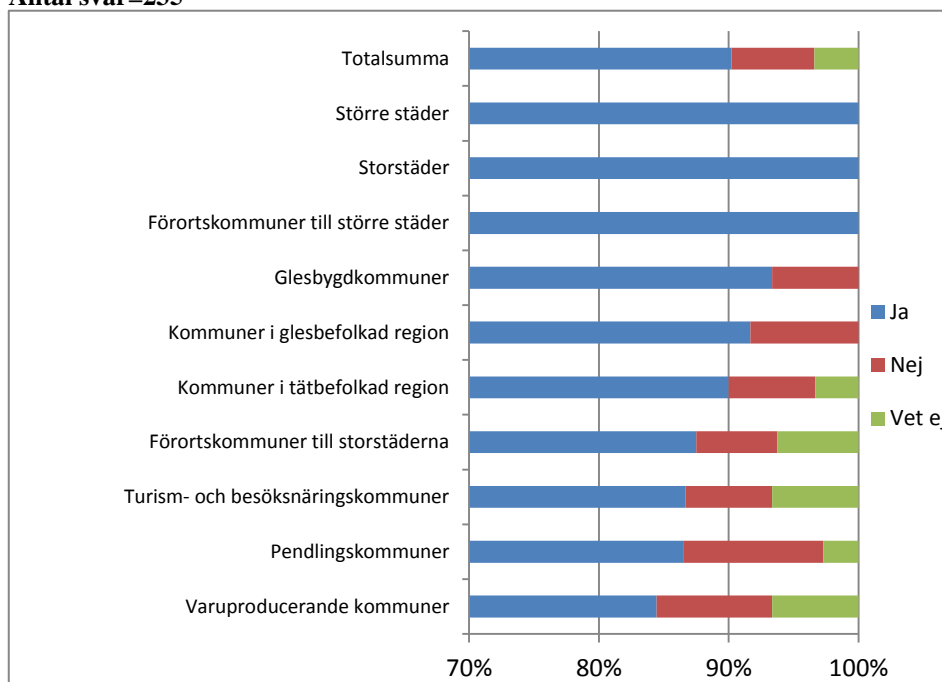
Två tredjedelar av kommunerna (233 svar) anser att det vara mycket viktigt att det finns möjligheter att anställa på BEA och bara 7 kommuner tycker att det saknar betydelse.

Särskilda kommunala anställningar är frekvent förekommande

De flesta (90 %) kommuner (235 svar) erbjuder särskilda anställningar¹⁰ åt arbetssökande, dvs. anställningar utöver kommunens ordinarie rekryteringar. Dessa anställningar är något vanligare i Alliansstyrda kommuner (92 %) än i kommuner med en kommunstyrelseordförande från de röd/gröna partierna (88 %)

Svar på frågan om kommunen erbjuder särskilda anställningar åt arbetssökande, dvs. utöver ordinarie rekryteringar fördelat efter kommuntyp.

Antal svar=235

Samtligaorstäder, större städer och förortskommuner till större städer erbjuder arbetssökande särskilda anställningar. De är något mindre frekvent förekommande i de varuproducerande kommunerna och i pendlingskommunerna, men finns ändå i 84 resp. 86 procent av dessa kommuner.

Två tredjedelar av de kommuner som har sådana särskilda anställningar kan redovisa antalet och hur de finansieras. I dessa 128 kommuner uppgick de särskilda anställningarna i augusti 2012 till 8 816 stycken. I genomsnitt hade dessa kommuner 69 särskilda anställningar (medianvärde 32 anställningar). 2 468 (28 %) av anställningarna var helt kommunalt finansierade, övriga medfinansieras i högre eller lägre grad av staten via olika arbetsmarknadsåtgärder eller skattelättnader.

Pga. den låga svarsfrekvensen på denna fråga är det inte möjligt att på ett tillförlitligt sätt beräkna antalet särskilda anställningar på riksnivå.

Av kommunernas kommentarer framgår att:

- De särskilda anställningarna är ”inkörsporten till ordinarie arbetsliv”.
- Särskilda anställningar är den viktigaste och mest lyckade arbetsmarknadsåtgärden.
- Kommunen har tagit pengar från ekonomiska biståndet för att anställa arbetssökande försörjningsstödstagare.

¹⁰ Med särskilda anställningar menas anställningar exempelvis i form av Nystartsjobb, OSA och helt kommunalt finansierade projektanställningar.

- Arbetsmarknadsenheten ansvarar för samtliga ”bidragsanställningar” i kommunen; matchar till lämpliga jobb och sköter statsbidragsansökningarna.
- Kommunpolitikerna har satsat medel för att få till stånd Prova-på-platser för ungdomar enligt konstruktionen 3 månaders praktik plus 3 månaders anställning. Staten medfinansierar en del av anställningarna via Nystartsjobb, övriga betalas av kommunen.
- Arbetsmarknadsenheten organiserar ungdomsanställningar och introduktionsanställningar.

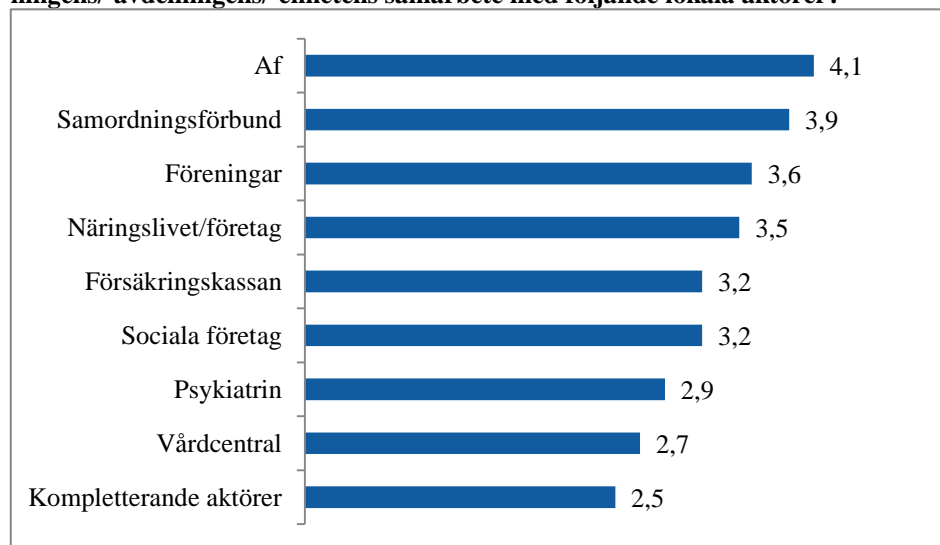
Samarbete inom arbetsmarknadspolitiken

Omfattande samarbete med andra aktörer

De flesta arbetsmarknadsförvaltningar/-avdelningar/-enheter samarbetar med ett flertal olika externa aktörer. Samtliga kommuner (230), som besvarat denna enkätfråga, uppger att de samarbetar med Arbetsförmedlingen. Nästan alla samarbetar med det lokala näringslivet (89 %) och försäkringskassan (88 %). Frekvent förekommande samarbete förekommer också med olika föreningar (82 %), psykiatrin (79 %), samordningsförbund (76 %) och vårdcentraler (75 %). Något mindre vanligt är samarbete med kompletterande aktörer inom arbetsmarknadspolitiken (60 %) och sociala företag (52 %).

Hur samarbetet fungerar med olika aktörer är ytterst varierande. SKL har bitt kommunerna att betygsätta samarbetet på en 5-gradig skala, där 1 betyder mycket dåligt och 5 mycket bra samarbete. Generellt tycks kommunerna ha bäst samarbete med Af; 79 % av kommunerna har gett samarbetet 4 eller 5 i betyg, genomsnittspoängen är 4,1. Näst bäst samarbete har man med samordningsförbunden (genomsnitt 3,9 poäng).

Hur fungerar ur ett arbetsmarknadspolitiskt perspektiv arbetsmarknadsförvaltningens/-avdelningens/-enhetens samarbete med följande lokala aktörer?

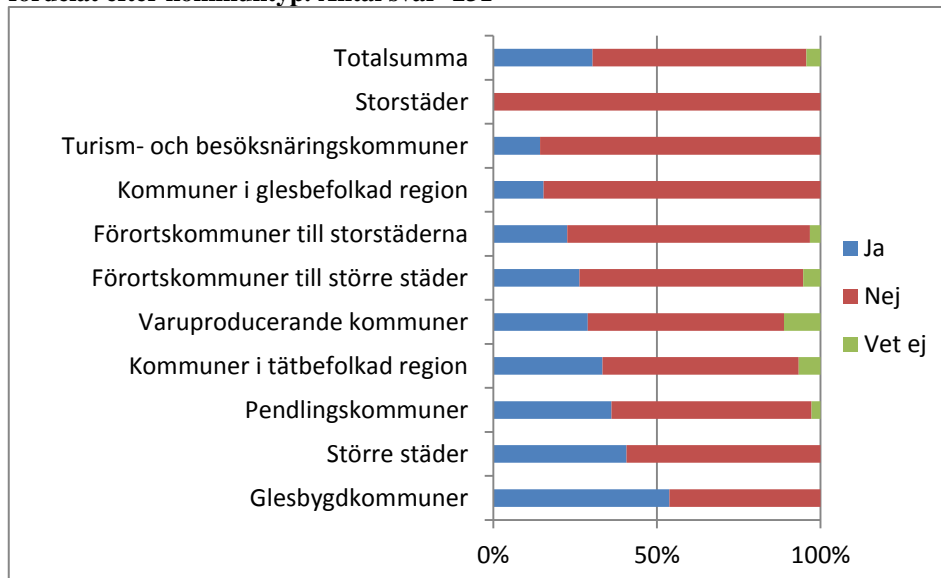
Hur samarbetet fungerar mellan kommunerna och föreningslivet, det lokala näringslivet och sociala företag varierar, men ungefär hälften av kommunerna

ger det 4-5 i betyg. Sämre fungerar samarbetet med försäkringskassan, psykiatri och vårdcentralerna där bara en tredjedel eller färre av kommunerna ger betygen 4 eller 5. Allra sämst tycks samarbetet fungera visavi de kompletterande aktörerna (snittpoäng 2,5).

”En dörr in”

Ungefär en tredjedel (30 %) av arbetsmarknadsförvaltningarna/-avdelningarna/-enheterna (231) uppger att det förekommer samarbete av typen ”en dörr in”. Vanligaste samarbetspart till de 70 kommuner som jobbar med ”en dörr in” är Arbetsförmedlingen, som finns med i 83 procent av samverkan. Försäkringskassan finns med i hälften (51 %) av fallen. I 40 procent av kommunerna finns också andra samarbetsparter såsom samordningsförbund, landsting/region, primärvården etc. Ett par kommuner uppger att ”en dörr in” i deras kommuner inte avser samverkan inom arbetsmarknadspolitiken utan handlar om ett samarbete som ska underlätta för näringslivet eller samverkan mellan olika kommunala förvaltningar.

Svar på frågan om det i kommunen finns samarbete enligt konceptet ”En dörr in” fördelat efter kommuntyp. Antal svar=231

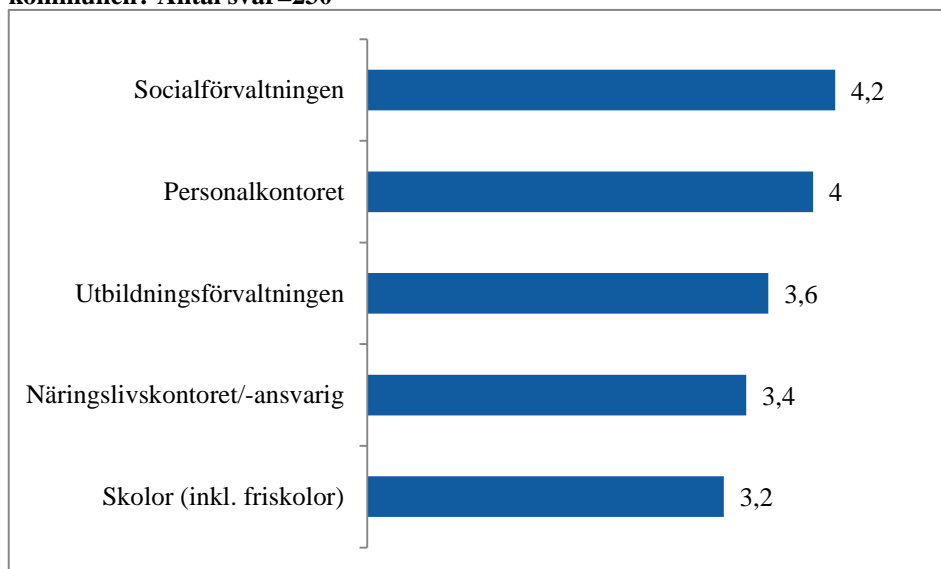
”En dörr in” finns i drygt varannan i glesbygdskommuner (54 %) och i relativt många större städer (41 %), pendlingskommuner (36 %) och kommuner i tätbefolkade regioner (33 %). Samarbete enligt detta koncept finns inte i någon av storstäderna.

”En dörr in” är nästan dubbelt så vanligt i kommuner som har en kommunstyrelseordförande från de röd/gröna partierna (39 %) än i Alliansstyrda kommuner (22 %).

Samarbete inom kommunerna

Den absoluta merparten av arbetsmarknadsförvaltningar/-avdelningar/-enheter samarbetar med socialförvaltningen (97 %), personalkontoret (90 %) och utbildningsförvaltningen (89 %). Bäst fungerar samarbetet – i nämnd ordning - med socialtjänsten, personalkontoret och utbildningsförvaltningen.

Hur fungerar ur ett arbetsmarknadspolitiskt perspektiv, arbetsmarknadsförvaltningens/-avdelningens/-enhetens samarbete med följande lokala aktörer i den egna kommunen? Antal svar=230

Vanligt, men inte fullt så frekvent, samarbete förekommer med näringslivskontoret (84 %) och enskilda skolor inklusive friskolor (73 %). Även här tycks samarbetet i de flesta kommuner fungera relativt väl.

Andra kommunala samarbetsparter, som nämns i denna enkät, är tekniska-, park-, kultur-, fritidsförvaltningar samt kommunala bolag.

Samarbete med de fackliga organisationerna

Så gott som alla kommuner (91 %) samarbetar med de fackliga organisationerna. Samarbetet verkar dessutom i de flesta kommuner fungera väl eftersom 72 procent ger det 4 eller 5 i betyg (genomsnittspoäng 4,0).

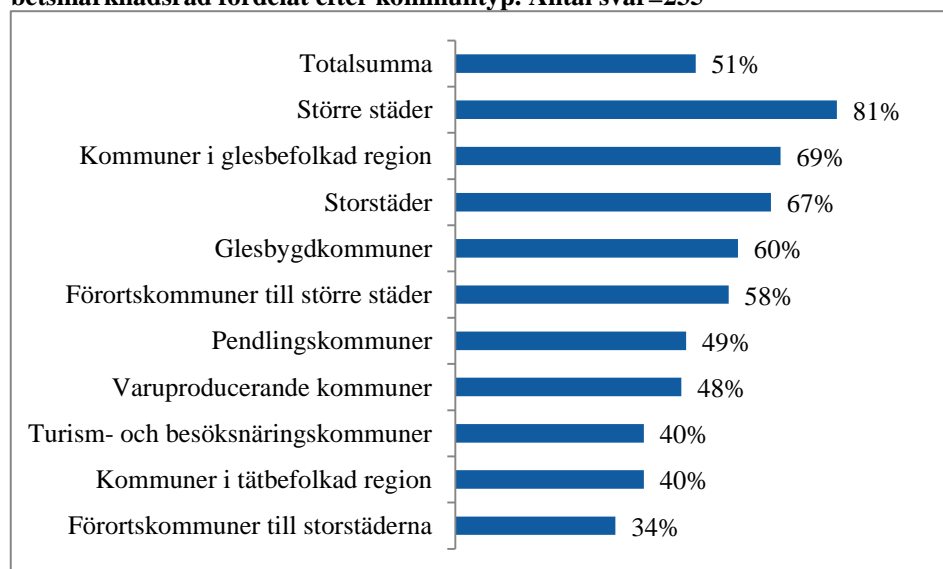
Arbetsmarknadsråd

Arbetsförmedlingen har en regional indelning i 55 arbetsmarknadsområden. Kopplat till vart och ett av dessa arbetsmarknadsområden ska det finnas ett *arbetsmarknadsråd*. Dessa är forum för informationsutbyte och samordning. Arbetsmarknadsråden ska verka för att målen med den nationella arbetsmarknadspolitiken uppnås genom att skapa former för samverkan inom fyra huvudområden: mobilisering av arbetskraftsutbudet, säkra kompetensförsörjningen, understödja en god sysselsättningsutveckling och samverkan när det gäller integrations- och jämställdhetsfrågor. Rådets sammansättning kan variera, men i princip ska de bestå av representanter från arbetsmarknadsområdets kommuner, näringsliv, fackliga organisationer och Försäkringskassan.

Hälften av kommunerna deltar i arbetsmarknadsråd

Hälften (51 %) av kommunerna (235 svar) uppger att de deltar i Arbetsförmedlingens arbetsmarknadsråd, 21 procent gör det inte och så många som 28 procent svarar ”vet ej”.

Andel som svarat jakande på frågan om kommunen är representerad i Af:s arbetsmarknadsråd fördelat efter kommuntyp. Antal svar=235

Majoriteten större städer (81 %) är representerade i arbetsmarknadsråden. Två av tre kommuner i glesbefolkade regioner, storstäderna och glesbygdskommunerna är med i råden. Förortskommuner till storstäderna har sämst representation.

Av de 48 kommuner, som uppger att de inte deltar i något arbetsmarknadsråd uppger mer än hälften (28 st.) att det inte finns något sådant råd, fyra säger att de representeras av en annan kommun medan tre uppger att de inte blivit inbjudna. Åtta kommuner kan inte svara på frågan. Övriga fem säger att de har andra former för samverkan, exempelvis ett kommunalt initierat arbetsmarknadsråd. En kommun meddelar att arbetsmarknadsråd ska starta. Noteras bör att ingen kommun uppgett att de blivit inbjudna till Arbetsförmedlingens arbetsmarknadsråd, men valt att avstå.

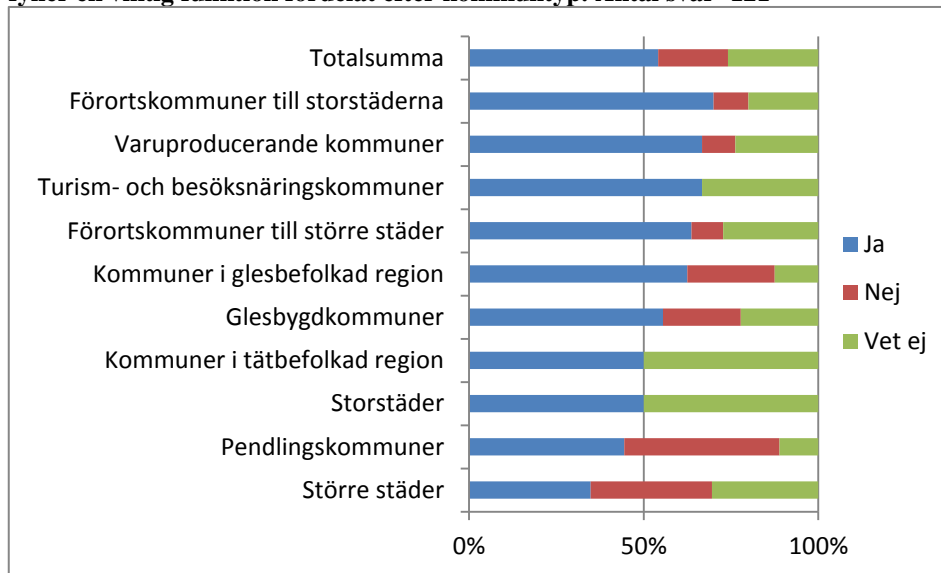
Kommunerna väljer själva vem som ska representera dem i arbetsmarknadsråden. I 48 procent av de kommuner (121) som deltar i arbetsmarknadsråden finns både kommunpolitiker och tjänstemän, i vart femte råd (21 %) består den kommunala representationen av enbart politiker och i 32 % är det bara tjänstemän.

Kommunerna uppger att det, helt i enlighet med direktiv från Arbetsförmedlingens huvudkontor, i regel (67 % av fallen) är arbetsmarknadsområdeschefen som sitter ordförande, men i vart femte (21 %) arbetsmarknadsråd är det istället en kommunpolitiker och i vart tionde fall (12 %) någon annan, i regel en arbetsförmedlingschef.

Mer än hälften av kommunerna vill ha arbetsmarknadsråden kvar

Ett 60-tal (54 %) av de kommuner som deltar i arbetsmarknadsråd uppger att rådet fyller en viktig funktion, var femte (20 %) anser det inte och var fjärde (26 %) kommun uppger att de inte kan bedöma det.

Svar på frågan om kommunen anser att Arbetsförmedlingens arbetsmarknadsråd fyller en viktig funktion fördelat efter kommuntyp. Antal svar=121

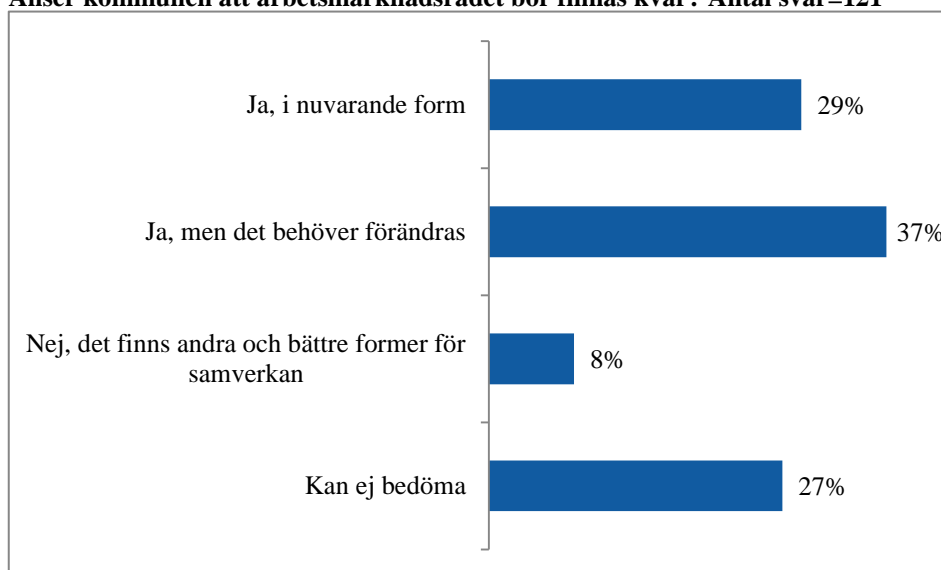

Endast var tredje förortskommun till storstäderna deltar i Arbetsförmedlingens arbetsmarknadsråd (se sid 23), men de som deltar anser att rådet fyller en viktig funktion (70 %). Samma sak gäller för de varuproducerande kommunerna samt turism- och besöksnäringkommunerna, som inte heller så ofta är med i Arbetsförmedlingens arbetsmarknadsråd. Av de större städerna, som är bäst representerade i råden, anser bara var tredje (35 %) att de fyller en viktig funktion.

Alliansledda kommuner anser i något högre utsträckning (56 %) att råden fyller en viktig funktion jämfört med de kommuner som har en kommunstyrelseordförande från de röd/gröna partierna (52 %).

Anser kommunen att arbetsmarknadsrådet bör finnas kvar? Antal svar=121

En majoritet (66 %) av de 121 kommuner som deltar i arbetsmarknadsråd tycker att rådet ska finnas kvar, 29 procent i nuvarande form och 37 procent i förändrad form. Det finns andra och bättre former för samverkan anser nästan var tionde (8 %) kommun. Anmärkningsvärt är att 27 procent inte kan bedöma om råden bör finnas kvar eller ej.

Av de 45 kommuner som angett vad som behöver förändras för att arbetsmarknadsråden ska fungera bättre uppger 73 procent att de skulle vilja se ett större lokalt inflytande över Arbetsförmedlingens resurser. Övriga uppger att de vill ha enklare regler eller en annan sammansättning av ledamöter.

Av kommunernas kommentarer framgår att:

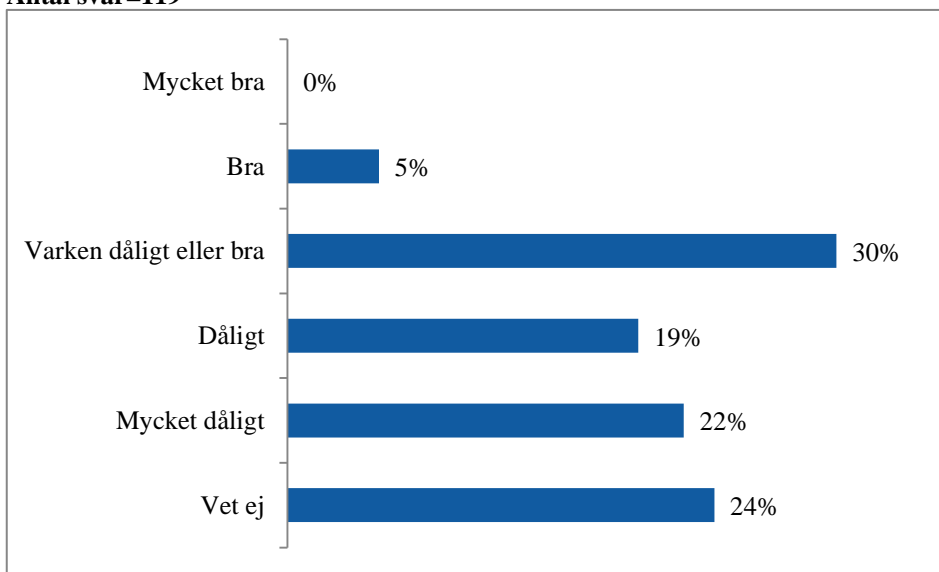
- Det behövs mer dialog och mindre information på rådets möten
- Lokala lösningar på aktuella problem borde stå i fokus för diskussionerna.
- Det skulle vara önskvärt att - i enlighet med förda diskussioner - ingå överenskommelser med Arbetsförmedlingen/staten.
- Näringslivets representation är viktig.
- Arbetsförmedlingen uppfattas som alltför centralstyrt.
- Arbetsförmedlingens medarbetare prioriterar inte arbetet i arbetsmarknadsrådet.

Arbetsmarknadsråden saknar påverkansmöjligheter

Av de kommuner som deltar i arbetsmarknadsråd uppger bara 5 % att de har goda möjligheter att – via råden – påverka arbetsmarknadspolitikens lokala utformning¹¹.

¹¹ Ingen kommun har angett att påverkansmöjligheterna är mycket goda.

**I vilken utsträckning kan kommunen – via arbetsmarknadsrådet eller på annat sätt - påverka den statliga arbetsmarknadspolitikens utformning på lokal nivå?
Antal svar=119**

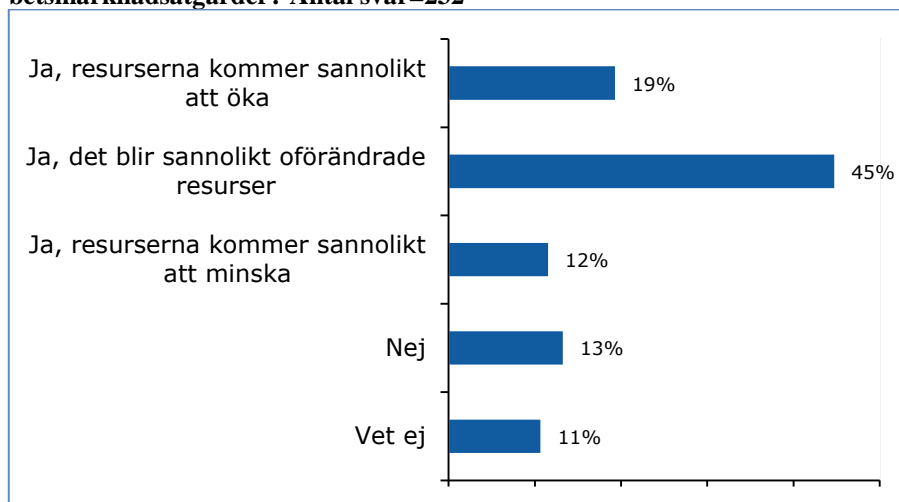
Nästan hälften (41 %) uppger att de har dåliga eller mycket dåliga möjligheter att påverka politikområdets utformning på lokal nivå.

Var tredje kommun (30 %) tycker att påverkansmöjligheterna varken är bra eller dåliga, men även på denna fråga svarar många kommuner (24 %) ”vet ej”.

Framtidsfrågor

Enkäten besvarades under augusti 2012, då det fortfarande rådde osäkerhet i många kommuner om budgeten för år 2013. Trots det kunde 76 % av kommunerna (232 svar) besvara frågan om vilka förändringar som nästa år kommer att göras i anslaget för arbetsmarknadsåtgärder.

Har kommunen diskuterat vilka resurser som nästa år kommer att anslås för arbetsmarknadsåtgärder? Antal svar=232

I cirka var femte kommun (19 %) kommer anslagen att öka, de flesta (45 %) får oförändrade resurser medan var tionde kommun (12 %) uppger att resurserna sannolikt minskar.

SKL har i samband med denna enkät inte efterfrågat information om vilka resurser som anslås för arbetsmarknadsåtgärder i respektive kommun.

Framtida utmaningar

I samband med enkäten efterfrågade SKL information om vilka utmaningar på det arbetsmarknadspolitiska området som är viktigaste för kommunerna under perioden 2013-2020. 165 kommuner har lämnat synpunkter.

På denna fråga fanns det inte några alternativa svar att välja emellan utan att kommunerna gavs möjlighet att fritt skriva sina kommentarer. Det innebär att kommentarerna i det följande inte per automatik är representativa för kommunkollektivet. Vi har dock valt att redovisa ett stort antal kommentarer och vi har tagit oss friheten att sortera dem under ett antal rubriker.

Bekämpa ungdomsarbetslösheten

Mer än hälften av kommunerna (cirka 60 %) uppger att det viktigaste är att komma till rätta med ungdomsarbetslösheten. Av kommunernas kommentarer framgår att:

- Ungdomar utan eller med ofullständiga gymnasiebetyg har särskilt svårt att hitta en plats på arbetsmarknaden.
- Skolan måste bli bättre på att fånga upp ungdomar som riskerar att misslyckas.
- Insatser behövs redan i grundskolan så att fler kommer in på gymnasiet nationella program.
- Det behövs fler och bättre lärlingsutbildningar.
- Studie- och yrkesvägledarnas roll och möjligheter att utföra sina uppgifter måste förtydligas och stärkas.
- Insatserna inom ramen för kommunernas informationsansvar behöver förstärkas.
- Skolan bör ha till uppgift att bättre förbereda ungdomarna för arbetslivet och under gymnasietiden ge dem kunskap om arbetsmarknaden
- Ungdomar som gått sysslolösa långa perioder utan att skriva in sig på Arbetsförmedlingen är ofta i behov av särskilda stödinsatser.
- Det är oroande att antalet ungdomar med funktionsnedsättningar som innebär arbetshinder ökar bland dem som står utanför arbetsmarknaden.
- Psykiska och neuropsykiatriska diagnoser förekommer mer frekvent än tidigare.
- Det är viktigt att sätta in parallella insatser vid behov, t.ex. fortsatta stödåtgärder till ungdomar som slutat missbruka och börjat jobba.
- Arbetssökande ungdomar som söker ekonomiskt bistånd bör få ytterligare stöd i sitt jobbsökande.
- Ungdomar som riskerar att hamna i fas 3 (sysselsättningsfasen) ska erbjuds alternativ.
- Särskilda insatser behövs till stöd för ungdomar med invandrarbakgrund, som inte gått i skolan eller bara fått sporadisk undervisning innan de kom till Sverige.
- Det behövs nya lösningar i samverkan med privata och offentliga arbetsgivare för att introducera ungdomar i arbetslivet.
- För att få ungdomar att välja kommunen som arbetsgivare behöver man göra särskilda satsningar.

Förkorta vägarna till arbete för nyanlända

Var tredje kommun (cirka 30 %) anger att det är viktigt att kommunen erbjuder insatser för arbetssökande som är nyanlända, vistats kort tid i landet och/eller som deltagit i insatser inom ramen för den s.k. etableringsreformen. Av kommunernas kommentarer framgår att:

- Det är viktigt att hitta snabbare vägar från nyanländ till nyanställd.
- Det finns en stor oro för att Af - efter två år - kommer att fränsäga sig ansvaret för fortsatta åtgärder för arbetssökande som deltagit i insatser inom ramen för den s.k. etableringsreformen.

- Kommunernas kostnader för försörjningsstöd riskerar att skjuta i höjden pga. anhöriginvandring och låg ersättning - efter två år - till dem som har omfattats av etableringsreformen.
- Bostadsfrågan har avgörande betydelse för hela etableringsprocessen.
- Det behövs särskilda insatser för personer som har mycket låg utbildningsnivå, ingen/liten yrkeserfarenhet och/eller stora svårigheter att lära sig svenska.
- Det är viktigt att utifrån den enskildes behov kombinera SFI, praktik, olika jobbprojekt och kompetenshöjande insatser.
- SFI-undervisningen borde vara mer arbetsmarknadsanpassad
- Särskilt fokus bör läggas på stödinsatser för nyanlända ungdomar.
- Såråtgärder behövs till stöd för äldre invandrare som inte kan lära sig svenska tillräckligt bra och som därför inte kan konkurrera om jobben på den öppna arbetsmarknaden.
- Det är viktigt att synliggöra att personer med annan etnisk bakgrund kan vara en tillgång i arbetslivet.

Stöd personer med arbetshinder

Ungefär var sjätte kommun (cirka 15 %) påtalar behovet av att erbjuda stöd till arbetssökande med funktionsnedsättningar som innebär arbetshinder. Av kommunernas kommentarer framgår att:

- Antalet arbetssökande med ”multibehov” ökar.
- Det är särskilt viktigt att utveckla effektiva insatser för arbetssökande med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar och/eller psykisk ohälsa.
- Det är angeläget att skapa fungerande rehabiliteringskedjor för personer med psykisk ohälsa inom ramen för samordningsförbund för att möjliggöra att fler återgår till arbete.
- Insatser till stöd för tidigare långtidssjukskrivna behöver vidareutvecklas.
- Det är viktigt med samverkan för att ge stöd till LSS-brukare som kan gå vidare till arbete och egen försörjning.
- OSA (offentligt skyddat arbete) har avgörande betydelse för att många med funktionsnedsättningar ska kunna återgå till arbetslivet.

Minimera kostnaderna för ekonomiskt bistånd

Vikten av att sänka kommunens kostnader för ekonomiskt bistånd är enligt var sjätte kommun (cirka 15 %) en viktig framtidsutmaning. Av kommunernas kommentarer framgår att:

- Antalet arbetssökande försörjningsstödstagare har ökat.
- Kommunerna oroar sig för att kostnaderna för försörjningsstöd negativt ska påverka andra verksamheter.
- Arbetsförmedlingen borde bli bättre på att tillgodose målgruppens behov.
- En obligatorisk a-kassa skulle vara önskvärd.
- Försörjningsstödstagare hamnar alltför ofta sist i kön på Af.

- Försörjningsstödstagare är en prioriterad grupp på arbetsmarknadsförvaltningarna/-avdelningarna/-enheterna.
- Kommunerna erbjuder via sina arbetsmarknadsförvaltningar/-avdelningar/-enheter försörjningsstödstagare kompetenshöjande insatser, men också coachning och matchning till jobb samt traineeanställningar i kommunen eller i samarbete med företag.

Värna den framtida arbetskraftsförsörjningen

Ungefär var sjätte kommun (cirka 15 %) har – på ett eller annat sätt - uttryckt att det är angeläget att tillgodose arbetsmarknadens behov av arbetskraft. Av kommunernas kommentarer framgår att:

- Det redan nu är svårt att rekrytera arbetskraft inom vissa branscher och på olika orter.
- En åldrande befolkning och utflyttning drabbar vissa kommuner hårt och kommunerna söker sätt att vända den ”nedåtgående spiralen”.
- De demografiska förändringarna/generationsväxlingen riskerar att slå hårt mot såväl företag som kommunala verksamheter.
- Kommunala strategier har tagits fram för att underlätta för framtida förändringar på arbetsmarknaden.
- Det behövs mer och fördjupat samarbete mellan offentlig sektor och det privata näringslivet för att identifiera och tillgodose behov av arbetskraft.
- Skolan har en nyckelroll då det gäller att ge ungdomar den kompetens som efterfrågas på arbetsmarknaden.
- Anställbarheten kan ökas genom validering och kompetenshöjande insatser i samarbete med arbetsgivare.

Övrigt

Bland övriga framtidsutmaningar som berörs i enkätsvaren kan nämnas av arbetsmarknadsförvaltningarnas/-avdelningarnas/-enheternas behov av att erbjuda insatser av god kvalitet. Det är viktigt för dem att hitta personal med adekvat utbildning/erfarenhet och erbjuda kontinuerlig kompetensutveckling.

Samverkan inom arbetsmarknadspolitiken är viktig och det är en utmaning att hitta fungerande former för samverkan mellan arbetsmarknadsförvaltningarna/-avdelningarna/-enheterna och – kanske framförallt – olika externa samarbetsparter antingen det sker inom ramen för samordningsförbund eller på annat sätt.

Majoriteten av ”enkla jobb” har försvunnit. Det finns därför behov av att – till stöd för de svagaste grupperna på arbetsmarknaden - skapa olika former av skyddade anställningar av Komhall-typ, på sociala företag eller - via olika subventioner/ersättningar - hos privata arbetsgivare.

Förväntningar på SKL

144 kommuner har svarat på uppmaning att beskriva vilka förväntningar de har på SKL på det arbetsmarknadspolitiska området. Av kommunernas svar framgår att:

- Majoriteten anser att SKL:s roll såsom intressebevakare är central. Det gäller särskilt i frågor som handlar om gränsdragningen mellan kommunernas och statens ansvarsområden och i frågor som handlar om arbetsmarknadspolitikens finansiering.
- Många kommuner vill att SKL - till olika centrala aktörer - ska förmedla en bild av vad kommunerna gör inom arbetsmarknadspolitik, vilka resultat man uppnår och vilka problem man brottas med.
- För att förbundet ska hålla sig informerat är det viktigt att SKL upprätthåller en dialog med kommunerna, inhämtar information via enkäter och nätverksträffar.
- Kommunerna förväntar sig att förbundet ska hålla sig informerat om förändringar i arbetsmarknadspolitik och vidarebefordra information till kommunerna via mail, nyhetsbrev eller på SKL:s hemsida.
- SKL ska tillhandahålla expertkunskap och ge råd och stöd till enskilda kommuner. SKL ska också kunna fungera som ett bollplank och ”utmana kommunerna” så att de ifrågasätter om det arbete som bedrivs är bra/effektivt/rättsäkert.
- Det är viktigt att SKL utvecklar nyckeltal samt samlar in och sammanställer statistik om kommunernas arbetsmarknadsarbete.
- SKL bör vidarebefordra information om lärande exempel och tips om hur man arbetar i andra kommuner och i andra länder.
- SKL bör tillhandahålla konferenser, seminarier, utbildningar, mötesplatser och samordna nätverk för arbetsmarknadsansvariga.
- I ett flertal kommentarer nämns följande sakfrågor som särskilt viktiga för SKL att bevaka: insatser mot ungdomsarbetslöshet, etableringsreformen, samverkan mellan myndigheter, finansiering av samordningsförbundens verksamhet, avtal mellan kommuner och Af samt ”en dörr in” till flera myndigheter.

Kommentarer om enkäten

Majoriteten (89 %) av de kommuner (225 svar) som besvarat enkäten anser att de genom sina enkätsvar fått ge en rättvisande bild av kommunens verksamhet 11 % anser det inte.

Endast 46 kommuner har valt att kommentera enkäten. Knappt hälften uppger att de tycker att enkäten är relevant, att frågorna är bra och/eller att de ser fram emot svaren.

Fyra anser att SKL via enkätsvaren bara får en ytlig/övergripande bild och att det inte är lätt att via en enkätundersökning ge en rättvis bild. Tre påpekar att frågorna är svåra att svara på eftersom det i deras kommun inte finns någon arbetsmarknadsenhet. Ett par skulle vilja få ytterligare utrymme att kommentera de olika enkätfrågorna, någon efterlyser fler svarsalternativ. En person menar att frågan om vilka utmaningar kommunen står inför borde besvaras av en politiker och inte av en tjänsteman. En annan tycker att enkäten skulle skickats till en tjänsteman istället för en politiker¹².

Konkreta verksamhetsområden som vi – enligt kommentarerna – borde ha undersökt ytterligare:

- Verksamheter för personer med fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsnedsättning och som har beslut enligt LSS eller SoL.
- EU:s roll i arbetsmarknadspolitik och strukturfondernas betydelse.

---

¹² Enkäten har skickats till SKL:s kontaktpersoner för arbetsmarknadsfrågor. Kommunerna avgör själva vem (tjänsteman eller politiker) som ska vara kontaktperson visavis SKL i arbetsmarknadsfrågor. I kontaktmanaskapet ingår att ta emot SKL:s enkäter.

Slutsatser

SKL har via enkätundersökningen fått bekräftat att kommunerna tar ett mycket stort ansvar för arbetsmarknadspolitiska åtgärder på lokal nivå. Enkäten visar att det råder stora skillnader mellan olika kommunerna vad gäller målgrupper, organisation, arbetsmetoder och samarbete inom arbetsmarknadspolitiken. Skillningarna mellan kommuner av olika politisk färg ger mindre avtryck i enkätsvaren och det är snarare skillnaderna i storlek och kommundyp som skiljer kommunerna åt. Av nödvändighet arbetar kommunerna – oberoende av politisk majoritet – med arbetsmarknadsfrågor.

Enkätsvaren synliggör också att det inte är tydligt vilken roll kommunerna ska spela inom arbetsmarknadspolitiken även om fokus ligger på insatser för arbetsökande med försörjningsstöd. För kommunerna är det viktigt att åtgärderna är flexibla och baseras på faktiska behov i den egna kommunen. Samtidigt går det ur enkätsvaren att utläsa att det är viktigt att få mer stabila förutsättningar i samarbetet med i första hand Arbetsförmedlingen.

Ur kommunal synvinkel skulle det vara utmärkt om det gick att reglera samarbetet med Arbetsförmedlingen via avtal. SKL anser att det skulle vara bra om Arbetsförmedlingen dessutom gavs vidgade möjligheter att - vid sidan kompletterande aktörer - använda arbetsmarknadsförvaltningarnas/-avdelningarnas/enheternas kompetens i enlighet med den s.k. Hamburgerdomen¹³.

En annan aspekt är att det inom arbetsmarknadspolitiken ofta är nödvändigt att vidga perspektivet till att omfatta utvecklingen inte bara i den egna kommunen utan i ett vidare område, t.ex. till det som brukar kallas funktionella arbetsmarknadsområden där invånarna pendlar till jobb i olika kommuner.

Även om det råder stora regionala och branschmässiga skillnader så finns det en mängd utmaningar som är gemensamma för kommunerna och staten. Dit hör den höga ungdomsarbetslösheten, situationen för utrikesfödda som har problem att etablera sig på arbetsmarknaden och insatser för de arbetssökande som har allra svagast ställning på arbetsmarknaden. På lite längre sikt är den stora utmaningen att klara kompetensförsörjningen i såväl offentlig som privat sektor.

Det skulle, enligt SKL:s mening, vara bra om staten och kommunerna kunde göra en gemensam kraftsamling för att långsiktigt komma tillrätta med problemen på arbetsmarknaden. För att åstadkomma detta krävs, enligt SKL, att de lokala arbetsförmedlingarna ges befogenheter att utveckla samarbetet på lokal nivå. Men för att det ska bli ”verkstad” krävs också att staten kan tillföra resurser för att utveckla lokala/regionala satsningar. SKL anser att det inte är me-

---

¹³ [http://www.kkv.se/beslut/Referat%20C-480-06%20Hamburg%20inkl%20kommentar%20\(2\).pdf](http://www.kkv.se/beslut/Referat%20C-480-06%20Hamburg%20inkl%20kommentar%20(2).pdf)

ningsfullt att lägga ytterligare resurser på arbetsmarknadsåtgärder som inte ger avsett resultat. Kvalitetsaspekten måste stå i fokus antingen det gäller strategiska satsningar för att tillgodose arbetsmarknadens behov av arbetskraft eller insatser till stöd för dem som inte kan konkurrera om jobben på den reguljära arbetsmarknaden.

Enkätundersökningen ger vid handen att det är svårt att hitta lämpliga fora för samarbete. Arbetsförmedlingens arbetsmarknadsråd skulle kunna vara ett sådant forum, men bara hälften av kommunerna finns med och bara hälften av dem anser att rådet fyller en viktig funktion. Frågan är om tiden sprungit förbi arbetsmarknadsråden och om det kan vara dags att söka nya mer effektiva samarbetsformer? Faktum är att det i många kommuner redan har etablerats andra – och ur kommunernas perspektiv bättre fungerande – samarbeten.

Sjuttio av de kommuner, som besvarat enkäten, uppger att det finns samarbete enligt konceptet ”En dörr in”. Hur det utformats varierar mellan kommunerna. Kan tiden nu vara inne för att tillsammans med berörda samarbetsparter realisera SKL:s förslag om ”En ingång” till olika myndigheter?

Denna rapport kommer i november 2012 att presenteras för SKL:s beredning för tillväxt och regional utveckling. Syftet är att inhämta beredningens synpunkter på SKL:s fortsatta satsningar inom arbetsmarknadspolitiken.

Bilagor

Bilaga 1 Kommungruppsindelning

SKL tillämpar sedan år 2011 en följande kommungruppsindelning som är tänkt att användas vid analyser, jämförelser och redovisning.

1 Storstäder (3 kommuner)

Kommuner med en folkmängd som överstiger 200 000 invånare.

2 Förortskommuner tillorstäder (38 kommuner)

Kommuner där mer än 50 procent av nattbefolkningen pendlar till arbetet i någon annan kommun. Det vanligaste utpendlingsmålet ska vara någon av storstäderna.

3 Större städer (31 kommuner)

Kommuner med 50 000-200 000 invånare samt en tätortsgrad överstigande 70 procent.

4 Förortskommuner till större städer (22 kommuner)

Kommuner där mer än 50 procent av nattbefolkningen pendlar till arbetet i en annan kommun. Det vanligaste utpendlingsmålet ska vara någon av de större städerna i grupp 3.

5 Pendlingskommuner (51 kommuner)

Kommuner där mer än 40 procent av nattbefolkningen pendlar till en annan kommun.

6 Turism- och besöksnäringkommuner (20 kommuner)

Kommuner där antalet gästnätter på hotell, vandrarhem och campingar överstiger 21 per invånare eller där antalet fritidshus överstiger 0,20 per invånare.

7 Varuproducerande kommuner (54 kommuner)

Kommun där 34 procent eller mer av nattbefolkningen mellan 16 och 64 år är sysselsatta inom tillverkning och utvinning, energi och miljö samt byggverksamhet (SNI2007)

8 Glesbygdskommuner (20 kommuner)

Kommun med en tätortsgrad understigande 70 procent och mindre än åtta invånare per kvadratkilometer.

9 Kommuner i tätbefolkad region (35 kommuner)

Kommun med mer än 300 000 personer inom en radie på 112,5 kilometer.

10 Kommuner i glesbefolkad region (16 kommuner)

Kommun med mindre än 300 000 personer inom en radie på 112,5 km.

För ytterligare information om kommungrupperna se SKL:s hemsida:

http://www.skl.se/kommuner_och_landsting/om_kommuner/kommungruppsindelning

Kommunernas arbetsmarknadsinsatser

Enkätstudie

Skriften innehåller en sammanställning av resultatet av en enkätstudie som genomförts i syfte att kartlägga vilka insatser kommunerna år 2012 gör på det arbetsmarknadspolitiska området, på vems uppdrag åtgärderna genomförs och hur arbetet är organiserat. I enkäten fanns också frågor om hur kommunerna uppfattar samverkan inom arbetsmarknadspolitiken och vilka problem/utvecklingsbehov som finns.

Upplysningar om innehållet
Vivi, Jacobson-Libietis, vivi.libietis@skl.se

© Sveriges Kommuner och Landsting, 2012
ISBN/Beställningsnummer: ISBN: 978-91-7164-829-7
Text: Vivi Jacobson-Libietis